

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 vtrum liberalitas sit maxima virtutum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ARTICVLVS V.

Vtrum liberalitas sit pars iustitie.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod liberalitas non sit pars iustitie. Iustitia enim respicit debitum: sed quanto est aliquid magis debitum, tanto minus liberaliter datur. ergo liberalitas non est pars iustitie, sed ei repugnat.

¶ 2 Præter. Iustitia est circa operationes, ut supra * habitum est: sed liberalitas est præcipue circa amorē, & concupiscentiam pecuniarum, quæ sunt passiones. ergo magis uidetur liberalitas ad temperantiam pertinere, quam ad iustitiam.

¶ 3 Præter. Ad liberalitatem pertinet præcipue conuenienter dare, ut * dictum est: sed conuenienter dare pertinet ad beneficentiam, & misericordiam, quæ pertinent ad charitatem, ut supra f dictum est. ergo liberalitas magis est pars charitatis, quam iustitie.

SED CONTRA est, quod * Amb. dicit in 1. de Officiis. Iustitia ad societatem generis humani refertur. Societatis enim ratio diuiditur in duas partes, iustitiam scilicet, & beneficentiam, quam eandem liberalitatem, aut benignitatem vocant. ergo liberalitas ad iustitiam pertinet.

RESPON. Dicendum, quod liberalitas non est species iustitie: quia iustitia exhibet alteri quod est eius: sed liberalitas exhibet id, quod suum est. Habet tamen quandam conuenientiam cum iustitia in duobus. Primo quidem, quia principaliter est ad alterum, sicut & iustitia. Secundo, quia est circa res exteriores, sicut & iustitia, licet secundum rationem, ut * dictum est: & ideo liberalitas a quibusdam ponitur pars iustitie, sicut uirtus annexa ei, ut principali.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod liberalitas, etsi non attendat debitum legale, quod attendit iustitia, attendit tamen debitum quoddam morale, quod attenditur ex quadam ipsius decentia, non ex hoc, quod sit alteri obligatus: unde minimum habet de ratione debiti.

AD II. Dicendum, quod temperantia est circa concupiscentias corporalium delectationum. Concupiscentia autem pecunia, & delectatio non est corporalis, sed magis animalis: unde liberalitas non pertinet proprie ad temperantiam.

AD III. Dicendum, quod datio beneficentia, & misericordie procedit ex eo, quod homo est aliquo modo affectus circa eum, cui dat: & ideo talis datio pertinet ad charitatem, siue ad amicitiam: sed datio liberalitatis provenit ex eo, quod dās est aliquo modo affectus circa pecuniam, dum eam non concupiscit, neque amat: unde etiam non solum amicis, sed etiam ignotis dat quando oportet. Vnde non pertinet ad charitatem, sed magis ad iustitiam, quæ est circa res exteriores.

ARTICVLVS VI.

Vtrum liberalitas sit maxima uirtutum.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod liberalitas sit maxima uirtutum. Omnis enim uirtus hominis est quædam similitudo diuine bonitatis: sed per liberalitatem homo maxime assimilatur Deo, qui dat omnibus affluenter, & nō improperat, ut dicit Iac. 1. ergo liberalitas est maxima uirtutum.

¶ 2 Præterea. Secundum * August. in 6. de Trini. In his quæ non mole magna sunt, idem est esse maius, quod melius: sed ratio bonitatis maxime uidetur ad liberalitatem pertinere, quia bonum diffusiuum est, ut patet per * Dion. 4. capitu. de diuin. nomi. Vnde

Supra q. 12. art. 12. ad 2. & q. 117. art. 2. & 3. & art. 3. ad 2. Et infra q. 157. art. 1. co. Et 3. di. 27. q. 2. ad 4. q. 2. cor. Et m. q. 13. art. 1. cor. h.

q. 58. ar. 9. & 1. q. 60. ar. 1. & 3.

* ar. præced. ad 2.

q. 30. & 31.

Ambr. libro 1. de Officiis. in princ. tomo 1.

He in corp. & ar. 1. d. h. uis q. ad 3.

Libro 6. c. 8. patet ante medium, tomo 3.

Dion. ca. 4. in princip.

ergo possit sibi præparare facultatem aliis donandi. A
ergo uidetur, quod maxime non intendat ad dandū.
Præter. Magis homo obligatur ad hoc, quod prouideat sibi, quam aliis: sed expendendo aliquid, prouidet sibi, dando autem prouidet aliis. ergo ad liberalitatem magis pertinet expendere, quam dare.

SED CONTRA est, quod * Phil. dicit in 4. Ethicor. quod liberalis est superabundare in datione.

RESP. Dicendum, quod proprium est liberalis uti pecunia. Vtus autem pecunie est in emissionem ipsius: nam acquisitio pecunie magis assimilatur generationi, quam v. sui. Custodia verò pecunie, inquantum ordinatur ad facultatem vendi, assimilatur habitui.

Emissio autem alius rei quanto fit ad aliquid diuersius, tanto a maiori uirtute procedit, sicut patet in his, quæ prouiciunt: & ideo ex maiori uirtute procedit, quod aliquis emittat pecuniam dando eam aliis, quam expendendo eam circa seipsum. Propter hoc magis est uirtutis, ut precise tendat in id, quod est perfectius est: nam uirtus est perfectio, quædam ut dicitur in 7. Physicorum: & ideo liberalis maxime ad dandū ex datione.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ad prudentiam pertinet custodire pecuniam, ne furripiatur, aut inuoluntate expendatur: sed uiliter eam expendere non est minoris prudentie, quam uiliter eam conferuam in bonis, sed maioris: quia plura sunt attendenda circa usum pecunie, qui assimilatur motui, quæ circa cōseruationem, quæ assimilatur quieti. Quod autem illi, qui sunt prudentes, ab aliis acquisitas, liberalius expendunt, quasi existētes inopia in experti, si propter

gloriam hanc in experientiam liberaliter expendēt, non habent uirtutem liberalitatis: sed quandoque inuoluntate in experientia se habet solum sicut tollēs impedimentum liberalitatis, ita quod promptius liberaliter agant. Timor enim inopia ex eius experientia procedens, impedit quandoque eos, qui acquisierunt pecuniam, ne eam consumant liberaliter agendo: & similiter amor, quo eam amant, tanquam proprium effectum, ut * Phil. dicit in 4. Ethico.

AD II. Dicendum, quod sicut f dictum est, ad liberalitatem pertinet conuenienter uti pecunia, & per consequens conuenienter dare, quod est quidam usus. Quælibet autem uirtus tristatur de contrario sui actus, & uirtus eius impeditur. Ei autem quod est conuenienter dare, duo opponuntur, scilicet non dare quod conuenienter est dandum, & dare aliquid inconuenienter. Vnde de utroque tristatur liberalis, sed de primo magis, quia plus opponitur proprio actui: & ideo non dat omnibus. Impeditur enim actus eius, si quibuslibet daret. Non enim haberet unde aliis daret, quibus dare conuenit.

AD III. Dicendum, quod dare, & accipere se habent sicut agere, & pati. Non est autem idem principium agendi, & patiendi. Vnde quia liberalitas est principium dationis, non pertinet ad liberalem, ut sit primum ad recipiendum, & multo minus ad petendum. Vnde uersus.

Si quis in hoc mundo uult multis gratus haberi, Det, capiat, querat, plurima, pauca, nihil.

Ordinat autem ad dandum aliqua secundum conuenientiam liberalitatis, scilicet fructus propriarum possessionum, quos solcite procurat, ut eis liberaliter utatur.

AD IIII. Dicendum, quod ad expendendum in scriptum natura inclinatur: unde ad hoc, quod pecuniam quis persudat in alios, pertinet proprie ad uirtutem.

Ambr. lib. 1. cap. 28. circa prin. como j.

& ¶ Ambro. dicit in 1. de Officiis, quod iustitia censuram tenet, liberalitas bonitatem. ergo liberalitas est maxima virtutum.

Li. a. prof. 5.

¶ 3 Præ. Homines honorantur, & amantur propter virtutem: sed ¶ Boetius dicit in lib. de consolat. Largitas maximè charos facit. & * Philo. dicit in 4. Eth. ¶ inter virtuosos maximè liberales amantur. ergo liberalitas est maxima virtutum.

Lib. 4. c. 1. ali quantulum a prin. como primo. Lib. 1. c. 28. circa prin. como 1. Lib. 1. Rheto. ric. cap. 9. n. 6. multum a prin. como 6.

SED CONTRA est, quod ¶ Ambro. dicit in libr. de Officiis, quod iustitia excellentior videtur liberalitate: sed liberalitas gratior. * Philo. etiam dicit in 1. Rhetor. quod fortes, & iusti maximè honorantur, & post eos liberales.

RESPONDEO. Dicendum, quod qualibet virtus tendit in aliquod bonum. Unde quanto aliqua virtus in maius bonum tendit, tanto melior est. Liberalitas autem tendit in aliquod bonum dupliciter. Vno modo, primo & per se: alio modo, ex consequenti. Primo quidem & per se tendit ad ordinandum propriam affectionem circa possessionem pecuniarum, & vitium. Et sic secundum hoc præferretur liberalitati: & temperantia, quæ moderatur & concupiscentias, & delectationes pertinentes ad proprium corpus: & fortitudo, & iustitia, quæ ordinantur quodammodo in bonum commune, una quidem tempore pacis, alia vero tempore belli. Et omnibus præferuntur virtutes, quæ ordinantur in bonum diuinum: nam bonum diuinum præeminet cuilibet bono humano. Et in bonis humanis bonum publicum præeminet bono priuato, in quibus bonum corporis præeminet bono exteriorum rerum. Alio modo, ordinatur liberalitas ad aliquod bonum ex consequenti: & secundum hoc liberalitas ordinatur in omnia bona prædicta. Ex hoc enim, quod homo non est amantius pecunie, sequitur quod de facili utatur ea, & ad seipsum, & ad utilitatem aliorum, & ad honorem Dei: & secundum hoc habet quandam excellentiam ex hoc, quod utilis est ad multa. Quia tamen unumquodque magis iudicatur secundum id, quod primo, & per se comperit ei, quam secundum id quod consequenter se habet: ideo dicendum est liberalitatem non esse maximam virtutem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod datio diuina provenit ex eo, quod amat homines quibus dat, non autem ex eo, quod afficiatur ad ea quæ dat: & ideo magis videtur pertinere ad charitatem, quæ est maxima virtutum, quam ad liberalitatem.

AD SECUNDUM dicendum, quod qualibet virtus participat rationem boni, quantum ad emissionem proprii actus. Actus autem quarundam aliarum virtutum meliores sunt, quam pecunia, quam emittit liberalis.

AD TERTIUM dicendum, quod liberales maximè amantur, non quidem amicitia honesti, quasi sint meliores, sed amicitia utilis, quia sunt utiliores in exterioribus bonis, quæ communiter homines maximè cupiunt: & etiam propter eandem causam clari redduntur.

¶ Super Questionis 118. Articulum primum.

QVAESTIO CXVIII. De vitijs liberalitati oppositis, in octo articulos diuisa.

IN art. 1. q. 118. dubium occurrit circa illud, Mensura diuiciarum est, prout sunt necessarie ad vitam hominis secundum suam conditionem.

¶ DEINDE considerandum est, de vitijs liberalitati oppositis. Et primo, de auaritia. Secundo, de prodigalitate.

CIRCA primum quaritur octo.

- ¶ Primo, Vtrum auaritia sit peccatum.
¶ Secundo, Vtrum sit speciale peccatum.
¶ Tertio, Cui virtuti opponatur.
¶ Quarto, Vtrum sit peccatum mortale.
¶ Quinto, Vtrum sit grauissimum peccatorum.
¶ Sexto, Vtrum sit carnale, vel spirituale peccatum.
¶ Septimo, Vtrum sit vitium capitale.
¶ Octauo, de filiabus eius.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum auaritia sit peccatum.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod auaritia non sit peccatum. Dicitur enim auaritia quasi æris auaritas, quia scilicet in appetitu pecunie consistit, per quam omnia exteriora bona intelligi possunt, sed appetere exteriora bona non est peccatum: naturaliter enim homo ea appetit, tum quia subiecta sunt homini naturaliter, tum quia per ea vita hominis conseruatur, unde & substantia hominis dicitur. ergo auaritia non est peccatum.

¶ 2 Præ. Omne peccatum, aut est in Deum, aut in proximum, aut in seipsum, ut supra habetur: sed auaritia non est proprie peccatum contra Deum. non enim opponitur neque religioni, neque iuribus Theologicis, quibus homo ordinatur in Deum. neque est peccatum in seipsum: hoc enim proprie pertinet ad gulam, & luxuriam, de qua Apostolus dicit 1. ad Corinth. 6. Qui fornicatur, in corpus suum peccat. Similiter etiam non uidetur esse peccatum in proximum, quia per hoc quod homines tenet sua, nulli facit iniuriam: ergo auaritia non est peccatum.

¶ 3 Præ. Ea quæ naturaliter adueniunt, non sunt peccata: sed auaritia naturaliter consequitur facultatem, & quemlibet defectum, vt Philo. dicit in 4. Ethico: ergo auaritia non est peccatum.

SED CONTRA est, quod dicitur ad Hebr. vlti. Sint mores sine auaritia, contenti presentibus.

RESPON. Dicendum, quod quibuscumque bonum consistit in debita mensura, necesse est, quod per excessum, vel diminutionem illius mensuræ malum proveniat. In omnibus autem quæ sunt propter bonum, bonum consistit in quodam mensura. Nam ea, quæ sunt ad iudicium rationis...